

Оксана КОЛІСНИК
практичний психолог,
Тернопільський академічний ліцей
«Українська гімназія» ім.І.Франка
O.Kolisnyk@gimnasium.te.ua

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ: ПРОФЕСІЙНІ ВИМОГИ, НАПРЯМИ ТА УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

В умовах соціальної нестабільності, воєнних викликів і підвищеного рівня тривожності серед дітей та підлітків психологічна підтримка є важливим компонентом якісної освіти та безпечного освітнього середовища. Відповідно до положень статті 76 Закону України «Про освіту», психологічний супровід визначено як невід’ємну складову освітнього процесу, що забезпечує адаптацію та збереження ментального здоров’я учасників освітнього процесу [1, с.76].

Система загальної середньої освіти України перебуває в умовах активних трансформацій, зумовлених упровадженням профільного навчання у старшій школі в межах реалізації концепції «Нова українська школа». Зазначені зміни актуалізують необхідність переосмислення ролі практичного психолога, оскільки вибір освітнього профілю безпосередньо пов’язаний із процесами особистісного, професійного та життєвого самовизначення учнів [4, с. 12].

Профільне навчання передбачає усвідомлений вибір освітнього напрямку з урахуванням інтересів, здібностей, цінностей і життєвих планів учня. Водночас на практиці цей вибір часто ускладнюється впливом зовнішніх чинників, зокрема очікуваннями батьків, соціальними стереотипами або тиском однолітків. У зв’язку з цим основними завданнями психологічного супроводу є:

- створення умов для усвідомленого вибору освітнього профілю;
- розвиток навичок самопізнання та рефлексії [6, с. 45];
- зниження рівня тривожності, пов’язаної з прийняттям навчальних і життєвих рішень.

Психологічний супровід профільного навчання має враховувати вікові та індивідуальні особливості старшокласників, специфіку підліткового періоду, а також підвищений рівень стресу й невизначеності. Важливим є зміщення акценту з виключно академічних досягнень на формування життєвих, соціальних та емоційних компетентностей. Особливого значення набувають програми й спеціальні курси, спрямовані на розвиток емоційного інтелекту, стресостійкості (резильєнтності), навичок саморегуляції та відповідального прийняття рішень [5, с. 118].

Ефективність психологічного супроводу забезпечується за умови включеності практичного психолога в команду психолого-педагогічного супроводу закладу освіти, наявності відповідних умов праці, методичного

забезпечення та підтримки з боку адміністрації. Організація діяльності психолога потребує чіткого дотримання професійних вимог і опори на чинну нормативно-правову базу [2, с. 110].

До основних вимог до діяльності практичного психолога в профільній школі належать:

- наявність фахової психологічної освіти;
- володіння сучасними психодіагностичними, консультативними та корекційно-розвивальними методами;
- здатність працювати з учнями у період професійного самовизначення;
- компетентність у питаннях профорієнтації та розвитку життєвих компетентностей;
- дотримання принципів професійної етики, конфіденційності та добровільності;
- готовність до міждисциплінарної взаємодії з педагогами, адміністрацією та батьками [3].

Діяльність практичного психолога в профільній школі охоплює психодіагностику, консультативну та просвітницьку роботу, профілактику емоційного вигорання й тривожності, а також участь у розробці та реалізації індивідуальних освітніх траєкторій учнів.

Ефективний психологічний супровід профільного навчання можливий за дотримання таких умов:

- включеність практичного психолога в команду психолого-педагогічного супроводу закладу освіти;
- наявність окремого, обладнаного кабінету для індивідуальної та групової роботи;
- забезпечення доступу до актуальної психодіагностичної та методичної бази;
- системна взаємодія з класними керівниками та соціальним педагогом;
- підтримка адміністрації закладу освіти щодо реалізації просвітницьких і розвивальних програм.

У профільній школі діяльність психолога має бути орієнтована не лише на реагування на проблеми, а й на превентивну та розвивальну роботу, що відповідає сучасній парадигмі освіти.

Отже, практична діяльність психолога в профільній школі спрямована на безпосередній супровід процесу вибору профілю навчання та формування готовності учнів до прийняття освітніх і професійних рішень. Ефективність такого супроводу забезпечується системним застосуванням психодіагностичних методик, індивідуального й групового консультування, профілактичних та психоосвітніх програм, що реалізуються у взаємодії з педагогами, адміністрацією та батьками. Зазначені практичні заходи сприяють зниженню рівня навчальної та особистісної тривожності старшокласників, розвитку навичок самопізнання, саморегуляції та відповідального вибору освітньої траєкторії. Упровадження системного психологічного супроводу в профільній школі створює психологічно безпечне освітнє середовище та

підвищує якість профільного навчання відповідно до вимог сучасної освітньої практики.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII (редакція від 01.01.2024). *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
2. Про затвердження Положення про психологічну службу системи освіти України : наказ Міністерства освіти і науки України від 22 трав. 2018 р. № 509. *Офіційний вісник України*. 2018. № 54. С. 108–115.
3. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24 листопада 2020 р. № 2736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20> (дата звернення: 26.12.2025).
4. Панок В. Г. Психологічна служба в системі освіти України: стан, проблеми та перспективи розвитку в умовах війни. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2023. Вип. 51 (54). С. 7–18.
5. Профорієнтація в НУШ: методичні рекомендації для практичних психологів / за заг. ред. О. О. Тарасенко. Київ : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2022. 240 с.
6. Ткачук І. І. Психологічний супровід професійного самовизначення старшокласників в умовах цифровізації освіти. *Психологічний часопис*. 2024. Т. 10, № 2. С. 40–52.